

درس شانزدهم

«وقتی بوعلی کودک بود»

آموختنی‌ها

- ۱ آشنایی با دانشمند بزرگ ایرانی «ابوعلی سینا»
- ۲ تفاوت خوب دیدن و نگاه کردن
- ۳ آشنایی با محمد تقی بهار ملقب به ملک الشعرا
- ۴ مهارت ساده‌نویسی برخی از جملات
- ۵ درک تفاوت خوب دیدن و خوب نگاه کردن
- ۶ تشخیص شخصیت‌ها، پیام و زمان رخداد داستان

جعبه‌ی کلمات

کلمات مترادف

یأس: ناامیدی

ابرام:

نذر کردن:

کزان: که از آن

افسرده:

سنگ خارا (سنگ خاره): نوعی سنگ. سنگ سخت

شکرانه: کاری که برای سپاس انجام شود.

کلمات متضاد

پرسش \neq

آغاز \neq

کلمات هم خانواده

نذر،

حیرت،

قربانی،

ماهر،

سخت سر:

نجنیدم:

کلوید:

سپیده دم:

گرم کرده:

ناید: نمی آید

بالین:

بهبودی:

گرت: اگر تو

ماهر:

فراوان \neq

سهل \neq

اشک \neq

نیک بخت \neq

طیب،

شکر،

کلمات هم معنی	
کاوید = جست‌وجو کرد، تلاش کرد	یأس = ناامیدی
سپیده‌دم = سحرگاه، بامداد	ابرام = پافشاری کردن در کاری
کرم کرده = لطف کن	نذر کردن = دادن مال یا چیزی در راه خدا
ناید = نمی‌آید	کزان = که از آن
بالین = بستر	افسرده = اندوهگین، پژمرده
بهبودی = تندرستی	سنگ خارا (سنگ خاره) = نوعی سنگ، سنگ سخت
گرت = اگر تو	شکرانه = کاری که برای سپاس انجام شود
ماهر = مهارت، زبر دست	سخت سر = محکم، مقاوم، سرسخت
	نجنیدم = حرکت نکردم، تکان نخوردم

کلمات مخالف	
سهل ≠ دشوار	پرسش ≠ پاسخ
اشک ≠ لبخند	آغاز ≠ پایان
نیک‌بخت ≠ بدبخت	فراوان ≠ کم

کلمات هم‌خانواده	
ماهر، مهارت	نذر، نذورات
طیب، طبابت، طب	حیرت، متحیر، حیران
شکر، شاکر، تشکر	قربانی، قرب، قربان

اگر خواندن با درک و فهمیدن مطلب همراه باشد، می‌تواند دروازه‌ای از دانایی را بر ما بگشاید و همین باعث می‌شود تا ما با یافتن آگاهی بیشتر و علم و دانایی افزون، در کارهایمان موفق‌تر شویم. افراد بزرگی مثل بوعلی سینا، از همان کودکی که کتاب یا قرآن می‌خواندند تا معنی کلمات و واژه‌ها را نمی‌فهمیدند، آن را کنار نمی‌گذاشتند. به همین دلیل پیشرفت و جهش حیرت‌آوری در سنین پایین داشتند. اگر می‌خواهیم پیشرفت کنیم و به درجات بالای علمی برسیم، باید با تأمل و صبر درس بخوانیم.

بخوان و بدان

درنا: برنا! اون لانه‌ی پرنده، روی درخت گوشه‌ی حیاط خیلی قشنگ است! من کنارش عکس گرفتم.

برنا: کدوم لانه‌ی پرنده؟ من که صبح تا شب تو حیاط هستم، چرا ندیدم!

درنا: به خوب نکته‌ای اشاره کردی. تو **خوب ندیدی**، فقط **نگاه کردی!**

«خوب دیدن» گام مهمی برای رسیدن به دانایی است، چون با خوب دیدن، دقیق‌تر و کامل‌تر می‌بینیم و درک و فهم بهتری نسبت به آفرینش خدای بزرگ پیدا می‌کنیم.

نگاه کردن، امری غیر ارادی می‌باشد. مانند: (چشم‌انمان را باز کردن پلک زدن) ولی خوب دیدن به اطراف امری است که به صورت ارادی و با دقت و انتخاب خودمان انجام می‌شود. مانند: (خرید کتاب، کیف، لباس دلخواه)

دانشمندان واقعی کسانی هستند و بوده‌اند که از کنار پدیده‌ها بی‌تفاوت نگذشته‌اند.

املا دان

یکی از راه‌های تقویت املا، استفاده از حافظه کوتاه مدت است. به این ترتیب چند بار متن درس را با سرعت بخوانید و بعد در هر مرحله، واژه‌هایی که از درس در خاطرت مانده را یادداشت کنید.

حال شما سه مرتبه متن درس را بخوان و در هر مرحله کلماتی که در خاطرت مانده را یادداشت کن. (نکته: توجه شود کلمات در سری دوم و در سری سوم تکراری با مراحل قبل نباشند.)

الف: کلمات در سری اول:

ب: کلمات در سری دوم:

پ: کلمات در سری سوم:

املا دان

یکی از راه‌های تقویت املا، استفاده از حافظه کوتاه مدت است. به این ترتیب چند بار متن درس را با سرعت بخوانید و بعد در هر مرحله، واژه‌هایی که از درس در خاطر مانده را یادداشت کنید.

حال شما سه مرتبه متن درس را بخوان و در هر مرحله کلماتی که در خاطر مانده را یادداشت کن. (نکته: توجه شود کلمات در سری دوم و در سری سوم تکراری با مراحل قبل نباشند.)

مانند:

.....
الف) شکرانه - بهبودی - رحمت - نذر - واگذار - فرصت

.....
ب) شوق - بهبودی - رحمت - حیرت‌آور - حقیقت - برقی

.....
پ) شکرانه - نذر - نقل - پشتکار - ماجرا - سفارش - فرصت

تمرین

۱ هر کلمه را به طبقه‌ی مخصوص آن وصل کن.

مترادف

متضاد

هم‌خانواده

اجسام

چهره‌اندیشی

اول

تدبیر

جسم

آخر

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آن‌ها را بنویس.

الف: عبدا... می‌خواست حسین را به خارج بفرستند.

ب: چشمه با ناامیدی راه خود را عوض کرد.

پ: چشمه آرام و سنگ سخت بود.

ت: محمد تقی بهار، همان ملک‌الشعرا است.

تمرین

۱. آخر، اول ← تضاد

۱ هر کلمه را به طبقه‌ی مخصوص آن وصل کن.

تدبیر، چاره‌اندیشی ← مترادف

جسم، اجسام ← هم‌خانواده

هم‌خانواده

تدبیر

جسم

آخر

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آن‌ها را بنویس.

الف: عبدا... می‌خواست حسین را به خارج بفرستند.

ب: چشمه با ناامیدی راه خود را عوض کرد.

پ: چشمه آرام و سنگ سخت بود.

ت: محمد تقی بهار، همان ملک‌الشعرا است.

۲ متن زیر را با «تا، اما، و، که» کامل کن.

«مرضیه دختری بود در کلاس پنجم درس می خواند. تا می توانست تلاش می کرد،
..... نمی توانست نمره های عالی بگیرد. اینکه معلم او را راهنمایی کرد
طریقه ی درست مطالعه کردن را به او آموخت.»

۴ با توجه به آموزش های درس، جملات زیر را کامل کن.

الف: با دقت در آفرینش خدا و خوب دیدن، بهتری نسبت به آفرینش پیدا می کنیم.

ب: پس از درک محتوا و ارتباط میان اجزای تصویر، آن را مشخص می کنیم.

۳ متن زیر را با «تا، اما، و، که» کامل کن.

۳

«مرضیه دختری بود که در کلاس پنجم درس می خواند. تا می توانست تلاش می کرد،

..... اما نمی توانست نمره های عالی بگیرد. تا اینکه معلم او را راهنمایی کرد و

طریقه ی درست مطالعه کردن را به او آموخت.»

۴ با توجه به آموزش های درس، جملات زیر را کامل کن.

۴

الف: با دقت در آفرینش خدا و خوب دیدن، درک و فهم بهتری نسبت به آفرینش پیدا می کنیم.

ب: پس از درک محتوا و ارتباط میان اجزای تصویر، **پیام** آن را مشخص می کنیم.

با توجه به شعر چشمه و سنگ، کلمه‌های خواسته شده را از جدول پیدا کن و بنویس.

الف: هم‌معنی کلمه‌های (ناامیدی، آسان، ابرام)

ب: کوتاه نشده‌ی کلمات (رهی، کز، گرت، استاد)

					ف	ا	
	س	ر	ا	ظ	ش	ی	
	ک	ت	ص	ع	ق	م	س
ی	ه	ا	ر	س	ا	ی	ت
	ا	ب	ا	ه	گ	ق	ا
	ز	گ	ر	ل	ر	غ	د
	ن	ک			ت	ن	
					و		

با توجه به شعر چشمه و سنگ، کلمه‌های خواسته شده را از جدول پیدا کن و بنویس.

الف: هم‌معنی کلمه‌های (نامیدی، آسان، ابرام)

..... یأس، سهل، اصرار

ب: کوتاه نشده‌ی کلمات (رهی، کز، گرت، استاد)

..... راهی، که از، اگر تو، ایستاد

					ف	ا
	س	ر	ا	ظ	ش	ی
	ک	ت	ص	ع	ق	م
ی	ه	ا	ر	س	ا	ی
	ا	ب	ا	ه	گی	ق
	ز	گی	ر	ل	ر	غ
	ن	ک			ت	ن
					و	

جمله‌های زیر را بخوان و با توجه به مفهوم، علامت بزن.

نگاه کردن

خوب دیدن

الف: دیروز فیلم درست کردن کیک اسفنجی را دیدم.

ب: معلم از پنجره رفتار بچه‌ها نسبت به هم را نگاه می‌کرد.

پ: معلم روی پله‌ها نشسته بود و به من نگاه می‌کرد.

ت: حسین با تلسکوپ ستاره‌ها را می‌دید.

جمله‌های زیر را بخوان و با توجه به مفهوم، علامت بزن.

الف) خوب دیدن

ب) نگاه کردن

پ) نگاه کردن

ت) خوب دیدن

الف: دیروز فیلم درست کردن کیک اسفنجی را دیدم.

ب: معلم از پنجره رفتار بچه‌ها نسبت به هم را نگاه می‌کرد.

پ: معلم روی پله‌ها نشسته بود و به من نگاه می‌کرد.

ت: حسین با تلسکوپ ستاره‌ها را می‌دید.

شعر چشمه و سنگ، چند بیت است؟ بیت‌های زوج شعر را بنویس.

.....

.....

.....

۸

با کلمه‌ی «بی‌انصافی، دو جمله‌ی متفاوت بنویس. (پرسشی، تعجبی)

پرسشی:

تعجبی:

۹

هر یک از واژه‌های زیر به چه معناست؟

الف: اندک‌اندک یعنی:

ب: دم‌به‌دم یعنی:

۸

با کلمه‌ی «بی‌انصافی، دو جمله‌ی متفاوت بنویس. (پرسشی، تعجبی)

پرسشی: آیا معنی بی‌انصافی را می‌دانی؟

تعجبی: چه فروشنده‌ی بی‌انصافی!

۹

هر یک از واژه‌های زیر به چه معناست؟

الف: اندک‌اندک یعنی :

الف) کم کم ب) هر لحظه

ب: دم‌به‌دم یعنی :

به تصاویر زیر با دقت نگاه کن. مطالبی که از آنها برداشت کردی را در سه بخش زیر بنویس.

مقدمه	<p>.....</p> <p>.....</p>
توضیح	<p>.....</p> <p>.....</p>
نتیجه	<p>.....</p>

۱۱ با توجه به متن درس ،وقتی بوعلی کودک بود، پاسخ بده.

شخصیت اصلی داستان:

شخصیتهای فرعی:

زمان رخدادهای داستان:

پیام داستان:

۱۱ با توجه به متن درس 'وقتی بوعلی کودک بود، پاسخ بده.

اصلی: حسین

فرعی: ستاره (مادر) / عبدالله (پدر)

زمان: گذشته / قدیم

پیام: خوب دیدن، گوش دادن، فکر کردن سرآغاز دانایی است، علاقه به علم و دانش باعث می‌شود انسان به جایگاه بزرگ و ارزشمندی دست پیدا کند و نامش در میان مردم ماندگار شود.

با توجه به سؤالات داده شده، گزینه‌ی مناسب را مشخص کن.

الف: خوب دیدن، خوب گوش کردن و خوب فکر کردن، است.

- (۱) درک و فهم (۲) فهمیدن (۳) مشاهده‌ی خوب (۴) سرآغاز دانایی

ب: در جمله‌ی زیر، منظور از کلمه‌ی مشخص شده چیست؟

«اشک شوق از دیدگان سناره، فروریخت،

- (۱) ستاره‌ی زهره (۲) طبیب (۳) مادر حسین (۴) چراغ روشن

پ: «راه‌های دست‌یابی به شناخت و آگاهی، در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) شعر و شاعری (۲) علم و تجربه (۳) تفکر و اندیشه (۴) لطف و محبت

ت: کدام کلمه‌ی زیر با «گذار» کلمه‌ی معناداری می‌سازد؟

- (۱) بنیان (۲) خدمت (۳) نماز (۴) سپاس

ث: معنای عبارت‌های «قرار از کف دادن» و «سر و کله زدن» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) فقیر شدن - دعوا (۲) بی‌تابی - بحث کردن

- (۳) شادمان گشتن - شاخ و شانہ کشیدن (۴) آرامش یافتن - درگیر شدن

با توجه به سؤالات داده شده، گزینه‌ی مناسب را مشخص کن.

الف: خوب دیدن، خوب گوش کردن و خوب فکر کردن، است.

- (۱) درک و فهم (۲) فهمیدن (۳) مشاهده‌ی خوب (۴) سر آغاز دانایی

ب: در جمله‌ی زیر، منظور از کلمه‌ی مشخص شده چیست؟

«اشک شوق از دیدگان سناره، فروریخت،

- (۱) ستاره‌ی زهره (۲) طبیب (۳) مادر حسین (۴) چراغ روشن

پ: «راه‌های دست‌یابی به شناخت و آگاهی، در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) شعر و شاعری (۲) علم و تجربه (۳) تفکر و اندیشه (۴) لطف و محبت

ت: کدام کلمه‌ی زیر با «گذار» کلمه‌ی معناداری می‌سازد؟

- (۱) بنیان (۲) خدمت (۳) نماز (۴) سپاس

ث: معنای عبارت‌های «قرار از کف دادن» و «سر و کله زدن» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) فقیر شدن - دعوا (۲) بی‌تابی - بحث کردن

- (۳) شادمان گشتن - شاخ و شانہ کشیدن (۴) آرامش یافتن - درگیر شدن

من دوستی دارم که همیشه از او به عنوان بهترین دانش آموز یاد می‌شود. هر کجا می‌رود می‌تواند نظر همه را جلب کند او بسیار مؤدب و خوش رو است. او می‌گوید: «با دقت درس می‌خوانم، هر شب چند صفحه مطالعه می‌کنم و به راهنمایی‌های معلم و پدر و مادر عمل می‌کنم. این رمز موفقیت من است.»

الف: «نظر همه را جلب می کند، یعنی چه؟»

ب: آیا موفقیت دوست من، رمز دیگری هم می تواند داشته باشد؟

پ: در کدام جمله «رفتار دوست من»، آمده است؟ بنویس.

ت: برنامه ی درس خواندن شما چگونه است؟

وقتی بوعلی کودک بود ► درس شانزدهم

الف: «نظر همه را جلب می کند، یعنی چه؟»

ب: آیا موفقیت دوست من، رمز دیگری هم می تواند داشته باشد؟

الف) یعنی همه را مورد توجه خود قرار می دهد.

ب) به دلخواه دانش آموز

پ: در کدام جمله «رفتار دوست من»، آمده است؟ بنویس.

پ) مؤدب، خوش رو، او بسیار مؤدب و خوش رو است.

ت) به دلخواه دانش آموز

ت: برنامه ی درس خواندن شما چگونه است؟

محمد تقی بهار

محمد تقی بهار ملقب به ملک الشعراء، شاعر، نویسنده،

روزنامه نگار و محقق معاصر در سال ۱۲۶۳ در مشهد

زاده شد. بهار در چهار سالگی به مکتب رفت و در شش

سالگی فارسی و قرآن را می خواند و از هفت سالگی نزد پدر شاهنامه را آموخت و اولین شعر

خود را در همین دوره سرود. او دنباله‌ی کار شاعری را گرفت و تحصیلات ادبی خود را با وجود

مشکلاتی که داشت ادامه داد و در همان سال‌ها لقب ملک الشعراء را از مظفرالدین شاه دریافت کرد. بهار سرانجام در سال

۱۳۳۰ در اثر بیماری در گذشت. از جمله آثار او: دیوان اشعار و تاریخ سیستان را می توان نام برد.

پخوان و پشگلان